

2023/2073(INI)

22.9.2023

ONTWERPVERSLAG

over de ontwikkelingssamenwerking van de EU ter ondersteuning van de
toegang tot energie in ontwikkelingslanden
(2023/2073(INI))

Commissie ontwikkelingssamenwerking

Rapporteur: Caroline Roose

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	11

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de ontwikkelingssamenwerking van de EU ter ondersteuning van de toegang tot energie in ontwikkelingslanden (2023/2073(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de VN en de duurzameontwikkelingsdoelstellingen (SDG's), met name SDG 1 inzake uitbanning van armoede, SDG 7 inzake het waarborgen van toegang tot betaalbare, betrouwbare, duurzame en moderne energie voor iedereen, SDG 9 inzake industrie en infrastructuur en SDG 13 inzake klimaatactie,
- gezien artikel 208 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, waarin staat dat het hoofdoel van het EU-beleid van de op het gebied inzake ontwikkelingssamenwerking is om de armoede terug te dringen en uiteindelijk uit te bannen en waarin wordt voorgeschreven dat “de Unie [...] bij de uitvoering van beleid dat gevolgen kan hebben voor de ontwikkelingslanden rekening [houdt] met de doelstellingen van de ontwikkelingssamenwerking”,
- gezien de gemeenschappelijke verklaring van de Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, het Parlement en de Commissie van 30 juni 2017 over de nieuwe Europese consensus inzake ontwikkeling “Onze wereld, onze waardigheid, onze toekomst”¹,
- gezien Verordening (EU) 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, tot wijziging en intrekking van Besluit nr. 466/2014/EU en tot intrekking van Verordening (EU) 2017/1601 en Verordening (EG, Euratom) nr. 480/2009 van de Raad²,
- gezien artikel 3, lid 5 en artikel 21 van het Verdrag betreffende de Europese Unie, waarin wordt uiteengezet dat de Unie zich inzet voor een op waarden gebaseerde benadering van ontwikkelingssamenwerking om de samenhang van haar externe optreden te waarborgen, met inachtneming van de beginselen van het Handvest van de Verenigde Naties en om de duurzame ontwikkeling van de ontwikkelingslanden op economisch, sociaal en milieugebied te bevorderen,
- gezien de conclusies van de Raad van 4 oktober 2022 over klimaatfinanciering met het oog op de 27e Conferentie van de Partijen bij het UNFCCC (COP27) in Sharm-el-Sheikh van 6 t/m 18 november 2022, van 25 januari 2021 over klimaat- en energiediplomatie – verwezenlijking van de externe dimensie van de Europese Green Deal, en van 28 november 2016 over energie en ontwikkeling,

---

¹ [PB C 210 van 30.6.2017, blz. 1.](#)

² [PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1.](#)

- gezien de mededeling van de Commissie van 11 december 2019, getiteld “De Europese Green Deal” (COM(2019)0640),
- gezien de mededeling van de Commissie van 8 juli 2020, getiteld “Een waterstofstrategie voor een klimaatneutraal Europa” (COM(2020)0301),
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 18 mei 2022, getiteld “De externe energiebetrokkenheid van de EU in een veranderende wereld” (JOIN(2022)0023),
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 1 december 2021, getiteld “De Global Gateway” (JOIN(2021)0030),
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid van 9 maart 2020, getiteld “Naar een brede strategie met Afrika” (JOIN(2020)0004),
- gezien het verslag van de speciale rapporteur inzake mensenrechtenverplichtingen met betrekking tot het genot van een veilig, schoon, gezond en duurzaam milieu van 5 januari 2023, getiteld “Women, girls and the right to a clean, healthy and sustainable environment”,
- gezien het nieuwe ontwerp van partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie, enerzijds, en de leden van de Organisatie van staten in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan (OACPS), anderzijds (de Post-Cotonou-overeenkomst), waarover de onderhandelingen zijn afgerond, maar dat nog niet is ondertekend of in werking is getreden,
- gezien het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering (UNFCCC) van 1992 en het bijbehorende Protocol van Kyoto, de 21e Conferentie van de Partijen (COP21) bij het UNFCCC in Parijs in december 2015, en de goedkeuring van de Overeenkomst van Parijs: de allereerste universele, juridisch bindende mondiale klimaatovereenkomst,
- gezien de VN-verklaring over de rechten van inheemse volken, die op 13 september 2007 is aangenomen door de Algemene Vergadering van de VN,
- gezien het verslag van het Milieuprogramma 2022 van de VN over de emissiekloof, en zijn tweede samenvattende verslag over de productie van fossiele brandstoffen (verslag over de productiekloof 2021)³,
- gezien het verslag van 2022 van het Internationaal Agentschap voor hernieuwbare energie, getiteld “World Energy Transitions Outlook 2022: 1.5 °C Pathway”⁴,

³ [Het Milieu-instituut van Stockholm, het Internationaal Instituut voor duurzame ontwikkeling, het Overseas Development Institute, E3G, en het Milieuprogramma van de VN, “2021 Report – The Production Gap: Governments’ planned fossil fuel production remains dangerously out of sync with Paris Agreement limits”, 2021.](#)

⁴ [Het Internationaal Agentschap voor hernieuwbare energie, “World Energy Transitions Outlook 2022: 1.5 °C](#)

- gezien het gezamenlijke verslag van 2023 van de Wereldbank, het Internationaal Energieagentschap, het Internationaal Agentschap voor hernieuwbare energie, de VN en de Wereldgezondheidsorganisatie, getiteld “Tracking SDG 7: The Energy Progress Report, 2023”⁵,
  - gezien het actieplan voor groen herstel van de Afrikaanse Unie 2021-2027, dat een alomvattende strategie bevat om groene initiatieven te bevorderen, de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen, het milieu te beschermen en de weerbaarheid tegen klimaatverandering te vergroten⁶,
  - gezien zijn resoluties van 14 maart 2023 over beleidscoherentie voor ontwikkeling⁷, van 25 maart 2021 over een nieuwe strategie EU-Afrika – een partnerschap voor duurzame en inclusieve ontwikkeling⁸, van 15 januari 2020 over de Europese Green Deal⁹, van 1 december 2016 over toegang tot energie in ontwikkelingslanden¹⁰ en van 2 februari 2012 over ontwikkelingssamenwerking van de EU met het oog op universele toegang tot energie tegen 2030¹¹,
  - gezien het verslag van de Wereldcommissie voor dammen van 16 november 2000, getiteld “A new framework for decision-making” (Een nieuw kader voor besluitvorming),
  - gezien artikel 54 van zijn Reglement,
  - gezien het verslag van de Commissie ontwikkelingssamenwerking (A9-0000/2023),
- A. overwegende dat SDG 7 de doelstelling bevat om uiterlijk in 2030 duurzame toegang tot betaalbare en schone energie te verwezenlijken¹²;
- B. overwegende dat volgens de VN medio 2023 wereldwijd ongeveer 733 miljoen mensen, van wie 80 % in Afrika bezuiden de Sahara, nog steeds geen toegang hebben tot betaalbare, betrouwbare, schone en hoogwaardige energie¹³;
- C. overwegende dat energiearmoede, gedefinieerd als het gebrek aan duurzame, schone en veilige energiebronnen, een genderkwestie is, waarbij vrouwen en meisjes gemiddeld tot 18 uur per dag bezig zijn om brandstoffen voor voedselbereiding te verzamelen¹⁴;
- D. overwegende dat vooral traditionele brandstoffen voor voedselbereiding (vaste biomassa, kerosine en steenkool) debet zijn aan koolstofemissies en een bedreiging

---

[Pathway, International Renewable Energy Agency”, Abu Dhabi, 2022.](#)

⁵ [Het Internationaal Energieagentschap, “Tracking SDG7: The Energy Progress Report, 2023”, Parijs, juni 2023.](#)

⁶ [Afrikaanse Unie, “The African Union green recovery action plan”, Addis Abeba, 2021.](#)

⁷ Aangenomen teksten, P9_TA(2023)0071.

⁸ [PB C 494 van 8.12.2021, blz. 80.](#)

⁹ [PB C 270 van 7.7.2021, blz. 2.](#)

¹⁰ [PB C 224 van 27.6.2018, blz. 167.](#)

¹¹ [PB C 494 van 8.12.2021, blz. 80.](#)

¹² Departement Economische en Sociale Zaken van de VN, “The Sustainable Development Goals Report 2023: Special Edition – July 2023”, New York, VS, 2023.

¹³ [Het Internationaal Agentschap voor hernieuwbare energie, “Basic Energy Access Lags Amid Renewable Opportunities New Report Shows”, 6 juni 2023.](#)

¹⁴ [Ontwikkelingsprogramma van de VN, “Energy and Gender Equality”.](#)

vormen voor de volksgezondheid; overwegende dat de EU-financiering voor schone brandstoffen voor voedselbereiding marginaal is;

- E. overwegende dat ontwikkelingslanden over meer dan toereikende hernieuwbare energiebronnen beschikken, maar vaak een stimulerend beleids- en regelgevingskader ontberen voor de ontwikkeling en het gebruik van duurzame energie;
- F. overwegende dat de EU en haar lidstaten het overgrote deel van de financiering van officiële ontwikkelingshulp voor SDG 7-projecten in Afrika hebben verstrekt, d.w.z. een bedrag van 13,8 miljard EUR tussen 2014 en 2020; overwegende dat naar schatting 53 % van de uitbetalingen in de vorm van leningen plaatsvond;
- G. overwegende dat de energietransitie in ontwikkelingsregio's, met name in de minst ontwikkelde landen, kampt met ernstige en hardnekkige onderfinanciering;
- H. overwegende dat de meeste door de EU gefinancierde projecten gericht zijn op de bevordering van elektriciteitsopwekking, maar dat het distributiesegment het zwakst is, terwijl juist dat segment cruciaal is voor de verwezenlijking van SDG 7;
- I. overwegende dat het energiepartnerschap Afrika-EU in februari 2022 is hernieuwd met expliciete doelstellingen om de opwekking van hernieuwbare energie te bevorderen;
- J. overwegende dat groene waterstof de potentie heeft om sneller werk te maken van een koolstofvrije samenleving, mits het deel uitmaakt van een bredere strategie om het totale energieverbruik te verminderen;
- K. overwegende dat gedecentraliseerde, via micronetten geleverde en niet aan het net gekoppelde hernieuwbare energie goede oplossingen biedt voor afgelegen gemeenschappen, die echter vergezeld moeten gaan van overheidssteun om een levensvatbaar bedrijfsmodel tot stand te brengen;
- L. overwegende dat de uitbreiding van hernieuwbare energiebronnen op basis van zonne- en windenergie ook uitdagingen met zich meebrengt, aangezien daarvoor grote stukken land nodig zijn, waardoor het bestaande landgebruik en de lokale behoeften worden verstoord en dan met name de toegang tot water;
- M. overwegende dat de EU en haar partnerlanden een gemeenschappelijke, maar andere verantwoordelijkheid hebben om een duurzame energietransitie tot stand te brengen; overwegende dat de EU-steun voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie in de eerste plaats tegemoet moet komen aan de behoeften van de lokale bevolking en dan pas mag dienen om de export te ondersteunen;

De universele toegang tot schone energie bevorderen

1. herinnert eraan dat toegang tot energie een fundamenteel mensenrecht is; benadrukt dat een koolstofneutrale toekomst en de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen gecombineerd moeten worden met armoedebestrijding en een op mensenrechten gebaseerde aanpak;

2. dringt er bij de ontwikkelingslanden op aan zich in te zetten voor energierechtvaardigheid via hun regelgevingskaders, die moeten zorgen voor lokaal draagvlak en participatie van de gemeenschap;
3. wijst erop dat energiearmoede vrouwen en meisjes onevenredig zwaar treft; benadrukt dat zij dagelijks ver van huis brandhout en houtskool verzamelen; verzoekt de EU het genderspect prominenter naar voren te laten komen in de energietransitie;
4. is bezorgd over de gevolgen voor de gezondheid en het milieu van door huishoudens uitgestoten emissies van brandhout, zoals ademhalingsziekten, teloorgang van bossen en biodiversiteitsverlies;
5. dringt er bij de EU op aan de mogelijkheden voor “schoon koken” prioriteit te geven bij haar energiepartnerschappen met ontwikkelingslanden;
6. uit zijn bezorgdheid over de toenemende energiebehoeften van vluchtelingen en intern ontheemden die in kampen wonen;

De energietransitie ondersteunen in overeenstemming met het beginsel van beleidssamenhang op het gebied van ontwikkelingssamenwerking

7. dringt er bij de EU en haar lidstaten op aan te zorgen voor beleidssamenhang op het gebied van duurzame ontwikkeling in de hele externe energieagenda van de EU;
8. wijst opnieuw op zijn inzet voor energierechtvaardigheid; verzoekt de EU ontwikkelingslanden te ondersteunen bij de uitvoering van op rechten gebaseerde regelingen voor hernieuwbare energie; is van mening dat het beginsel van vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming voor de gemeenschappen in kwestie een voorwaarde is voor een succesvolle groene en rechtvaardige energietransitie;
9. wijst op de risico's van conflicten over landgebruik: gedwongen hervestiging en onteigening vanwege grootschalige installaties voor hernieuwbare energie; dringt er bij de EU op aan de regeringen van ontwikkelingslanden te ondersteunen om:
  - a) in kaart te brengen hoe het land van oudsher wordt gebruikt, onder meer voor tijdelijke begrazing, inheems cultureel erfgoed en hoogwaardige biodiversiteitssystemen, alvorens hernieuwbare-energieprojecten te ontwikkelen;
  - b) vrije, voorafgaande en geïnformeerde toestemming van de lokale gemeenschappen te verkrijgen, waarbij hun recht om nee te zeggen, naar de rechter te stappen, een beroep in te stellen en compensatie of vergoeding te krijgen, worden gegarandeerd;
  - c) milieu- en sociale criteria vast te stellen en naleving te waarborgen door middel van toezichts- en klachtenmechanismen;
10. stelt met bezorgdheid vast dat grootschalige groene energieprojecten (zoals wind- en zonne-energie) bijvoorbeeld worden opgezet in droge gebieden, zonder deugdelijk overleg met de oorspronkelijke gebruikers van het land (zoals nomadische veehouders); herinnert eraan dat traditionele collectieve rechten een zwakke juridische status hebben, waardoor het risico op landroof toeneemt;

11. beveelt de lidstaten van de EU die dat nog niet hebben gedaan aan Verdrag nr. 169 van de Internationale Arbeidsorganisatie betreffende inheemse en in stamverband levende volken te ratificeren;
12. is bezorgd over de gevolgen die waterverslindende praktijken voor de omzetting van energie, zoals waterkrachtcentrales, hebben voor landbouwgemeenschappen;
13. benadrukt dat de beoogde aanleg van een dam altijd moet worden geëvalueerd op basis van vijf waarden: rechtvaardigheid, efficiëntie, op participatie gebaseerde besluitvorming, duurzaamheid en verantwoordingsplicht;
14. stelt met bezorgdheid vast dat er in Afrika steeds meer projecten op het gebied van fossiele brandstoffen worden uitgevoerd, waardoor het risico bestaat dat het land niet tijdig de overstap maakt naar hernieuwbare energie; wijst erop dat een groot deel van de huidige olie-, gas- en steenkoolproductie in Afrika bestemd is voor de export, terwijl het continent zelf nog steeds kampt met energiearmoede;
15. hekelt het feit dat particuliere en openbare financiële instellingen in ontwikkelde landen met twee maten meten: zij doen steeds meer toezeggingen om uiterlijk in 2050 tot koolstofneutraliteit te komen, maar financieren tegelijkertijd de ontwikkeling en uitbreiding van fossiele brandstoffen;

Groene waterstof

16. waarschuwt voor het risico van een nieuwe “groene waterstofvloek” die ontwikkelingslanden afhankelijker zou maken van de export en investeringen in de ontwikkeling van lokale energiemarkten mogelijk verdringt; maakt zich zorgen over het gebrek aan de vereiste infrastructuur, de kosten van langeafstandsvervoer, de beperkte investeringen en financiële capaciteit en de risico's in verband met zwakke instellingen en corruptie; verzoekt de EU de ontwikkeling van een waardeketen voor groene waterstof alleen te ondersteunen als daarmee kan worden gegarandeerd dat deze waardeketen in gelijke mate ten goede komt aan de exporterende landen en hun eigen bevolking;
17. beseft dat de uitbreiding van groene waterstof ook negatieve sociale en milieueffecten heeft voor het zuidelijk halfrond, met name omdat dit gebied afhankelijk is van mijnbouw en het gebruik van grondstoffen en zeldzame aardmetalen; benadrukt dat er een mondiaal systeem voor hulpbronnenbeheer moet worden ontwikkeld waarin prioriteit wordt gegeven aan duurzaamheid, efficiëntie en circulariteit om de wereldwijde vraag naar nieuwe grondstoffen te verminderen;
18. neemt met bezorgdheid kennis van het tegenstrijdige gebruik van water in de mijnbouw en de ontwikkeling van grootschalige installaties voor hernieuwbare energie, zoals groene waterstof; bekrachtigt dat toegang tot water een fundamenteel mensenrecht is;
19. benadrukt dat water als hulpbron voor de productie van groene waterstof op duurzame wijze moet worden gereguleerd zodat de toegang van de lokale bevolking tot water niet in gevaar komt;
20. wijst op de toename van ontziltingsinstallaties om waterschaarste aan te pakken; wijst erop dat de ontzilting van zeewater grote gevolgen voor het milieu kan hebben, met

name voor de mariene biodiversiteit; benadrukt dat het verminderen van het watergebruik en het recyclen of hergebruiken van gezuiverd afvalwater vaak goedkoper is dan ontzilting;

21. benadrukt dat strategieën voor groene waterstof moeten voldoen aan strenge sociale en duurzaamheidsnormen; verzoekt de EU in haar partnerschapsovereenkomsten passende monitoringkaders op te nemen die het mogelijk maken de bredere impact van die overeenkomsten op de SDG-prestaties te beoordelen; dringt erop aan dat er verplichte milieueffectbeoordelingen worden uitgevoerd en dat biodiversiteitshotspots worden uitgesloten als locaties voor installaties voor groene waterstof;
22. dringt er bij de Commissie op aan een inclusief governancekader voor partnerschapsovereenkomsten op te zetten dat ook maatschappelijke organisaties omvat, zodat het “niet-schaden”-beginsel ten aanzien van lokale gemeenschappen wordt geëerbiedigd en dat de mondiale mensenrechtennormen worden nageleefd;

Meer financiering uittrekken voor een rechtvaardige energietransitie

23. benadrukt dat de EU-financiering voor hernieuwbare energie in overeenstemming moet zijn met de beginselen van billijkheid en klimaatrechtvaardigheid;
24. verzoekt de EU en haar lidstaten het bedrag aan officiële ontwikkelingshulp voor de energiesector te verhogen, met name in Afrika, door subsidies voorrang te geven boven leningen en de financiering te richten op landen met een slechtere toegang tot elektriciteit om hun transitie naar schone energie te ondersteunen, en programma's te ontwikkelen om de overdracht van kennis en groene technologieën soepeler te laten verlopen;
25. dringt er bij de EU op aan ontwikkelingslanden te ondersteunen bij de geleidelijke afschaffing van subsidies voor fossiele brandstoffen en zich te richten op efficiënte, moderne en betaalbare kooktechnologieën;
26. roept de EU en de Europese instellingen voor ontwikkelingsfinanciering ertoe op om:
  - a) investeringen te richten op het distributiesegment, met name elektrificatie op het platteland, en prioriteit te geven aan gedecentraliseerde, kleinschalige en niet aan het net gekoppelde hernieuwbare energiesystemen;
  - b) ervoor te zorgen dat er effectbeoordelingen op het gebied van de mensenrechten worden uitgevoerd en dat alle vereiste sociale en milieuwaarborgen en rechtsmiddelen naar behoren worden uitgevoerd en gemonitord, met inbegrip van de richtsnoeren inzake mensenrechten en landeigendom;
  - c) de op rechten gebaseerde aanpak te hanteren en strikt toe te passen en te voorzien in doeltreffende klachten- en verhaalmechanismen, met name bij projecten in het kader van het Global Gateway-initiatief;
  - d) erop toe te zien dat alle damprojecten met goedgekeurde financiering in overeenstemming zijn met de richtsnoeren van de Wereldcommissie voor dammen;

o

27. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de Europese Dienst voor extern optreden.

TOELICHTING

De wereld blijft weliswaar vooruitgang boeken bij het verwezenlijken van de duurzame energiedoelstellingen, maar dit gaat niet snel genoeg. In het huidige tempo zullen er in 2030 nog altijd zo'n 660 miljoen mensen geen toegang hebben tot elektriciteit en zullen bijna 2 miljard mensen nog steeds afhankelijk zijn van vervuilende brandstoffen en technologieën voor voedselbereiding. De vooruitgang varieert sterk per regio. De meeste landen bezuiden de Sahara lopen achter bij het bewerkstelligen van universele toegang tot energie. Afrika herbergt bijna 18 % van de wereldbevolking, maar vertegenwoordigt minder dan 6 % van het wereldwijde energieverbruik, waarbij 600 miljoen mensen (43 %) van de bevolking geen toegang tot elektriciteit hebben. De meeste mensen wonen in plattelandsgebieden en in informele nederzettingen of zijn ontheemden of vluchtelingen. Zelfs wanneer zij toegang hebben tot elektriciteit, is de kwaliteit van de dienstverlening vaak slecht.

In Afrika bezuiden de Sahara bevinden zich ook 19 van de 20 landen die wereldwijd de minste mogelijkheden hebben om "schoon te koken". In 2022 waren er in Afrika 970 miljoen mensen die niet op een schone manier konden koken. 64 % van de Afrikanen is voornamelijk afhankelijk van verzameld hout in combinatie met landbouw- en dierlijk afval als brandstof om te koken. Het feit dat men in Afrika vaak de mogelijkheden voor modern koken ontbeert, heeft enorme sociale en ecologische gevolgen: op het vlak van gezondheid, ontbossing en klimaatverandering. Bovendien schaadt de afwezigheid van genderdoelstellingen voor schone energie vrouwen en meisjes.

Hoewel de EU een lange traditie heeft op het vlak van samenwerking op energiegebied in Afrika — samen met haar lidstaten besteedde zij 12,1 miljard euro, oftewel het overgrote deel van de ODA-financiering, aan SDG7-projecten in Afrika tussen 2014 en 2020 — zijn er niettemin enkele tekortkomingen. De energietransitie kampt in de minst ontwikkelde landen (MOL's) met permanente onderfinanciering. Het grootste deel van de betalingen vond plaats in de vorm van leningen, hetgeen aanleiding geeft tot bezorgdheid over de houdbaarheid van de schuld, aangezien 21 lage-inkomenslanden in Afrika in 2023 in een schuldencrisis verkeren of daarin dreigen te vervallen. Daarnaast zijn de meeste door de EU gefinancierde projecten gericht op het bevorderen van grootschalige infrastructuur voor elektriciteitsopwekking en de interconnectie van transmissienetwerken om geïntegreerde elektriciteitsmarkten tot stand te brengen, die weinig effect hebben op de bevordering van de toegang tot elektriciteit voor degenen die daar nu nog geen gebruik van kunnen maken. Tot slot is de EU-financiering voor moderne kookmethodes marginaal. Naar schatting besteedde Team Europa in 2020 daar minder dan 1 % van zijn budget aan.

Om die reden is de rapporteur van mening dat de bevoegdheden van het partnerschap tussen Afrika en de EU op een aantal punten moeten worden verbeterd. In de eerste plaats moeten de EU en haar lidstaten het bedrag van de ODA dat bestemd is voor de energiesector in Afrika verhogen, waarbij subsidies voorrang krijgen boven leningen in landen waar een schuldencrisis op de loer ligt. Evenzo moet de EU-financiering worden gericht op landen met een slechtere beschikbaarheid van elektriciteit om de energiearmoede in Afrika te bestrijden. Er moet meer gewicht worden toegekend aan het distributiesegment als strategisch element ter bevordering van de universele toegang tot energie. Het genderspect moet worden meegenomen in het ontwerp van het ontwikkelingsbeleid en de ontwikkelingsprogramma's

van de EU op het vlak van energie in Afrika en de mogelijkheden voor “schoon koken” moeten tevens een prioriteit zijn.

Meer in het algemeen is de rapporteur van mening dat de EU en haar lidstaten in de hele externe energieagenda van de EU moeten zorgen voor beleidssamenhang op het gebied van duurzame ontwikkeling. In dit verband moet de EU ontwikkelingslanden ondersteunen bij de uitvoering van een op rechten gebaseerde regeling voor hernieuwbare energie — de eerste voorwaarde voor het bereiken van energierechtvaardigheid. Daartoe moet het beginsel van vrije voorafgaande en geïnformeerde toestemming van alle bevolkingsgroepen die hiermee te maken hebben, hun recht om nee te zeggen, hun recht op de gang naar de rechter en beroepsmogelijkheden, alsook compensatie en vergoeding, ten volle worden geëerbiedigd om acceptatie ter plaatse en voordelen voor de lokale gemeenschappen te waarborgen (op het gebied van werkgelegenheid, opleidingen, toegang tot elektriciteit enz.).

Dit is des te belangrijker omdat grootschalige projecten op het gebied van hernieuwbare energie, zoals groene waterstof op basis van zonne- en windenergie en waterkracht, zowel kansen als uitdagingen met zich meebrengen op het zuidelijk halfrond. Groene waterstof uit hernieuwbare bronnen kan bijvoorbeeld een belangrijke rol spelen bij de verwezenlijking van de klimaatdoelstellingen van Parijs, maar kan ook conflicten over landgebruik veroorzaken en de armoede verergeren.

Over het algemeen beschikken ontwikkelingslanden over meer dan voldoende hernieuwbare energiebronnen, die een goedkopere, toegankelijker, inclusievere en betrouwbaardere energiebron vormen dan fossiele brandstoffen. In Afrika, dat over veel hernieuwbare energiebronnen beschikt, worden droge gebieden beschouwd als uitstekende locaties voor het opwekken van wind- en zonne-energie. Met de wereldwijde energietransitie is de tendens nu om het enorme potentieel van deze gebieden voor energieopwekking te benutten. Regeringen van ontwikkelingslanden gebruiken het argument “braakland” of “aangetaste” grond om deze verwerving van stukken land te rechtvaardigen. Deze gebieden worden echter al generaties lang gebruikt door diverse nomadische volkeren, jagers en akkerbouwers als gemeenschappelijke hulpbronnen. Ondernemingen op het gebied van hernieuwbare energie gaan vaak voorbij aan de landrechten van deze mensen. Dit verergert klimaatonrechtvaardigheid en het risico van “landroof voor groene energie”. Om dit te voorkomen is het volgens de rapporteur essentieel om, alvorens hernieuwbare-energieprojecten te ontwikkelen, het traditionele landgebruik (met inbegrip van tijdelijke begrazing), het inheemse culturele erfgoed en hoogwaardige biodiversiteitssystemen in kaart te brengen en krachtige sociale en milieunormen te ontwikkelen, met inbegrip van toezichts- en klachtenmechanismen om toe te zien op de naleving van die normen. De rapporteur is van mening dat de EU-strategie voor groene waterstof in Afrika deze punten van zorg volledig moet weerspiegelen en daaraan moet worden aangepast.

Tot slot maar niet in de laatste plaats moet de EU het goede voorbeeld geven en de financiering van projecten op het gebied van fossiele brandstoffen in Afrika stopzetten. EU-instellingen en Europese instellingen voor ontwikkelingsfinanciering moeten juist prioriteit geven aan en meer investeren in gedecentraliseerde, kleinschalige en niet aan het net gekoppelde hernieuwbare energiesystemen die goede oplossingen bieden voor afgelegen gemeenschappen om SDG7 te verwezenlijken en “niemand aan zijn lot over te laten”.